

Artikelarkiv Arvesølv 2008

Natten er vor egen

af Morten Eriksen

I 1807 beskrev præsten i Ringe Sogn, Hans Leerbech, hvordan bryllupper, barne-dåb og begravelser foregik blandt almuen på landet. Han kom også ind på de unges samkvemsformer, jule- og fastelavnsgilder med dans, ofte arrangeret af pigerne for karlene, og ikke uventet er han noget bekymret, da dette jo kunne føre til "lidt for megen fortrolig omgang imellem de begge køn".

Det er dog især en anden fornøjelse, "gadevandring om sommeraftner til ud på natten", der gør ham urolig. "Da sværmer den konfirmerede ungdom af begge køn om i måneskinnet, ved hvilket man hist og her opdager et ensomt par. At den inderligste fortrolighed her er herskende, er lige så let at gætte, som det er uden for al tvivl at det ikke kan have den bedste indflydelse på sædeligheden. Husbond og madmoder ville forgæves søge at hindre disse nattevandringer, som oftest bliver svaret: Natten er vor egen".

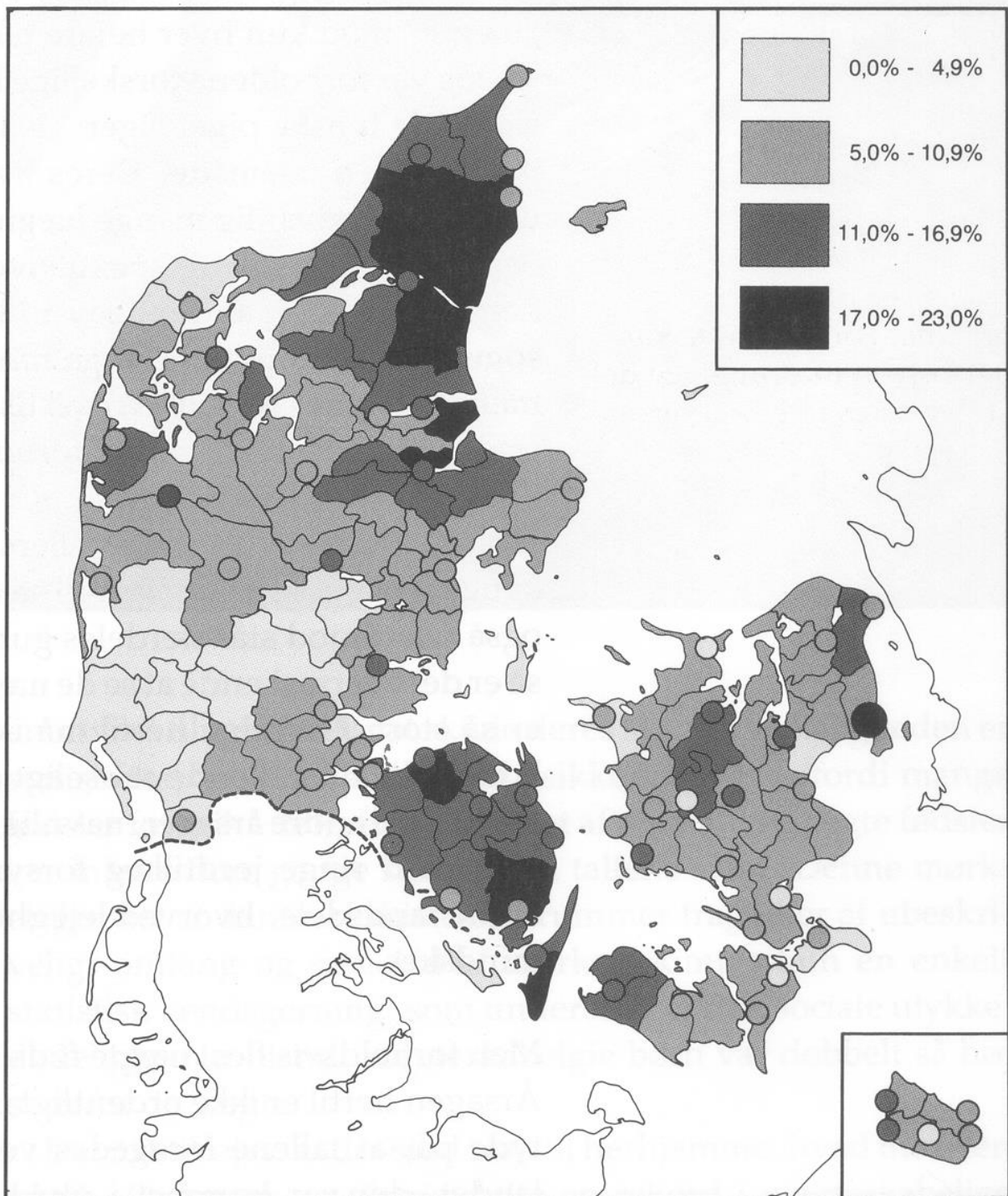
Det er jo umuligt at vide, om Ringepræsten her for første gang uafvidende har gengivet det mundheld, som vel nærmest er blevet et varemærke for fynske piger. Det fremgår jo heller ikke, om det er pigernes, og ikke de unge mænds svar. Det er dog givet, at det er et udtryk for en virkelighed, som ikke var specielt fynsk. I datidens tætte landsbysamfund var arbejdsdagen lang og kontrolleret af husbond og madmoder.

Også den sociale kontrol var benhård, og privatliv, specielt det der indebar nærkontakt med det andet køn, var nærmest en umulighed i de trange og overbefolkede beboelser og måtte oftest udfolde sig i udhuse eller i det fri. Men i de lyse og lune sommeraftner har de unge altså ment, at her havde de endelig mulighed for et frirum.

Antallet af gravide brude var højt, også i de højere socialgrupper, i gårdmandsstanden således i perioden 1755-1880 mellem 46 og 49 %, blandt adel og borgerlige o. 20 %. De "uægte" børn fødtes derimod hovedsageligt i de lavere socialklasser. Antallet af disse uægte børn var stigende gennem første halvdel af 1800-tallet og toppede i 1840'erne med 10,1 % af samtlige fødte.

Det kunne så være interessant at vide, om de fynske piger har fortjent deres særlige ry og om der er blevet puslet mere bag de levende hegn her på øen end i andre landsdele. Oversigtskortet på næste side synes at bekræfte, at kun det nordenfjordske Jylland kunne gøre dem rangen stridig.

Allerede i 1800-tallet var man i øvrigt opmærksom på de regionale forskelle med hensyn til uægteskabelige fødsler. En statistiker i 1850'erne var overrasket over at de uægte fødsler var så stort i Fyns Stift. Han mente at grunden ikke kun skulle søges "i et hos fynboerne fremherskende sanseligt og livslystent temperament", men også i en mere moderne sociologiske årsag "at der i Fyn er færre jordløse eller med ringe jordtillæg forsynede huse end i Danmarks andre landsdele, hvorved lejligheden til tidlig bosættelse formindskes".

Fødsler uden for ægteskab 1870-74 i procent af "inden-ægteskabelige" fødsler. Det høje tal i København skyldes, at her kunne man føde uden at skulle opgive faderens navn (Kilde: Politikens Danmarkshistorie bd.11 s.275)